

ชื่อนานิวรรณ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๕

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

นี่เวลาไม่ยาวนานนะ เราไม่ภาวนาเราก็ว่าเป็นคนดี ทุกอย่างเราเรียบร้อยหมดแล้วเราก็อยู่กับโลกได้ เพราะมันเหมือนกับไก่ในกรงขัง ไก่ในขัง ไก่ในเล้า ถ้าไก่ในเล้าเขาก็รอให้เจ้าของเลี้ยงเขา แล้วเขาก็อยู่ในเล้านั่นแหละ ชีวิตของเขาก็มีความสุข แต่เวลาเขาเปิดเล้าออกมาแล้วหากินไม่เป็น ไปไม่ถูก

อันนี้ก็เหมือนกัน ถ้าชีวิตปกติเราว่าเป็นคนดี เราว่าเป็นคนดี เราทำถูกต้องดีงามหมดแหละ แต่เวลาปฏิบัติขึ้นมา จะเอาจริงเอาจังขึ้นมา เพราะไก่ในเล้าใช้ไหม? ก็อยู่ในโลก โลกก็ดูแลเรา โลกก็แบบว่าขอบเขตของมัน กติกาสังคม โลกก็อยู่ในขอบเขตของโลก เวลาเราจะออกปฏิบัติ เราจะทะลุทะลวงออกจากโลกไปเหมือนกับเปิดออก เปิดออกไปไม่ถูก ไปไม่เป็น พอไปไม่เป็นมันก็มีปัญหาไป

ถาม : กราบเรียนหลวงพ่อกับ เวลาอาบน้ำผมมีความรู้สึกอึดอัด หายใจไม่สะดวก รู้สึกกลัวความทุกข์มากจนชีวิตรู้สึกวุ่นวายใจนี้หุดหู่ เบื่อ จนรู้สึกไม่อยากมีชีวิตอยู่ เพราะกลัวว่าจะเจอความทุกข์เหล่านั้น เช่นกลัวหายใจไม่ออก กลัวความเจ็บที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ผมรู้สึกหุดหู่มากครับ ตอนนี้ผมทำคือเวลาอาบน้ำผมจะกำหนดรู้สติ ลมหายใจเข้า-ออก เพราะกลัวสมองของเราจะไปคิดเรื่องความทุกข์กับสิ่งที่กลัว ผมปฏิบัติอย่างนี้ถูกต้องไหมครับ หรือว่าจะมีวิธีไหนในการพิจารณาที่ดีกว่านี้ แล้วผมสามารถนำความกลัวมากๆ กลัวความทุกข์นั้นมาเป็นอุปายของธรรมได้ไหมครับ กราบขอบพระคุณ

ตอบ : นี่ถ้าเราอาบน้ำเรากลัวการอาบน้ำ หรืออาบน้ำต่างๆ นี้อย่างนี้เหมือนทางจิตวิทยา อย่างเช่นเด็กเคยจมน้ำ เด็กเคยจมน้ำจะกลัวน้ำมาก เด็กคนไหนมีสิ่งใดฝังใจจะกลัวสิ่งนั้นมาก ฉะนั้น เวลาเราอาบน้ำเรากลัวความทุกข์ มันก็เหมือนจิตใจเราไปเกาะสิ่งนั้นไว้ พอเกาะสิ่งนั้นไว้บั้นมันก็มีความกลัวขึ้นมา ความกลัวนี้แก้ได้ ไม่ใช่จะกลัวอย่างนี้

ตลอดไปหรือ ความกลัวอย่างนี้แก้ได้ มันก็เหมือนกับเรากลัวผี เวลาเรากลัวผี เวลาเราเข้าไปในป่าช้าแล้วเรากลัวผีไหม? กลัว ไม่ต้องเข้าป่าช้าหรือ เข้าที่มีดก็กลัว เข้าไปที่ไหนก็กลัว กลัวผีนี้จะกลัวตลอดเวลา แล้วเราไปเที่ยวป่าช้ากันทำไมล่ะ? ก็เอาความกลัวแก้ความกลัวไง

ความกลัวหนึ่งมันเป็นประโยชน์นะ ว่ากลัวผี พอกกลัวผีปั๊บนะไม่กล้าคิดเรื่องฟุ้งซ่านแล้ว ไม่กล้าคิดเรื่องนอกเรื่องนอกราวแล้ว มันต้องอยู่กับพุทโธเพราะมันกลัว พอมันกลัวมันไม่มีที่พึ่ง มันก็หันมาพุทโธ พุทโธ พุทโธเป็นที่พึ่งไว้ พุทโธ พุทโธจนพุทโธเป็นเรานะ มันสว่างครอบป่าช้าไปหมดเลย มันสว่างไปหมดนะ เพราะอะไร? เพราะป่าช้าเป็นรูปภายนอกใจไหม? พอจิตเราลงนะมันครอบไปหมดเลย มันไม่มีป่าช้า มันมีแต่ความว่าง แล้วกลัวอะไร?

ไปกลัวความว่างหรือ? ความว่างไปกลัวมันด้วยหรือ? แต่เวลาเราออกจากสมาธิ เวลาเราไปรู้นี้ โอ้โฮ ป่าช้าอีกแล้ว ออกไปเห็นโกดังผี เห็นทุกอย่างหมดเลย เพราะอะไร? เพราะจิตออกรู้ เพราะมันกลัวไง พอมันกลัวเราก็พุทโธ พุทโธ พุทโธจนมันหัดสั้นเข้ามาจนมันคิดอะไรไม่ได้เลย เพราะมันเป็นตัวมันเอง มันก็สว่างครอบโลกธาตุ พอสว่างครอบโลกธาตุปั๊บ ความกลัวมันจะมีไหม? มันก็ไม่มีความกลัว

นี่พูดถึงเวลาความกลัวแก้ความกลัวไง ความกลัวใช้ประโยชน์จะเป็นประโยชน์นะ แต่ถ้าความกลัว คนเรามีวิตกจริตมาก แล้วกลัวสิ่งใดมาก แล้วเอาสิ่งนี้แบบว่าไปเสนอ หรือเอาสิ่งนี้ไปให้จิตนั้นคิดนะมันยังลนลาน ยิ่งลนลาน ยิ่งมีความทุกข์ ยิ่งต่างๆ เห็นไหม ถ้าอย่างนี้เราต้องพลิกอุบายหาอุบายทางอื่น หาอุบายทางอื่น เพราะอย่างนั้น อย่างเช่นเที่ยวป่าช้า พระบางองค์ก็ไปเที่ยวป่าช้าแล้วดี บางองค์เข้าป่าดี บางองค์ไปอยู่ที่เสียว บางองค์ไปอยู่ที่สงบสงัดดี นี้อยู่ที่ใครปฏิบัติแล้วสิ่งใดเป็นประโยชน์ก็เอาสิ่งนั้น

ฉะนั้น ถ้าบอกว่าความกลัวเป็นความทุกข์มาก เพราะความทุกข์มากเราต้องตั้งสติ แล้วเราใช้ปัญญา กลัวอย่างไรก็ต้องเจอ แต่เจอมาก เจอน้อยเท่านั้นแหละ ถ้ากลัว เห็นไหม ทางโลก ทางหมอเขาบอกเลย ถ้าไม่อยากป่วยไข้ก็ต้องออกกำลังกาย ถ้าออกกำลังกาย จิตใจมันเข้มแข็งแล้วมันก็ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย ถ้ามันเจ็บไข้ได้ป่วย แล้วมันจะหายจากเจ็บไข้ได้ป่วยไหมล่ะ? นี่มันบรรเทาไว้ มันแบบว่าร่างกายมันสมบูรณ์ต่างๆ แต่ก็โรคชรา

ถึงเวลาแก่เวลาเผา อายุขัยมันก็หมดไป มันหลบไม่พ้นหรอก เพียงแต่เราออกกำลังกาย เพื่อความเข้มแข็ง เพื่อสุขภาพเพื่ออะไร มันก็เข้มแข็งขึ้นมา มันก็เป็นไป แต่มันไม่จบหรอก

นี่ก็เหมือนกัน ถ้ามันกลัวนะ เรากลัวแล้วเราใช้ปัญญาของเรา เราจะบอกว่ามันจะแก้ไขได้ด้วยปัญญา แล้วนี่ตอนนี้พอมันคิดใจ วุฒิภาวะเรามีแค่นี้ เราคิดได้แค่นี้ พอคิดได้แค่นี้ปั๊บ นี่เพราะเราคิดว่าอนาคตเราต้องเจอสภาวะแบบนี้ มันถึงทำให้เรากลัวมาก พอกกลัวมาก นี่เพราะกลัวอะไรนี่นะ สมบัติธรรมะเราก็ยังไม่เกิด เวลาเราไปคิดถึงอนาคตนะ นี่สมบัติบ้า สมบัติที่ยังมาไม่ถึงไง ถ้าสมบัติยังมาไม่ถึงมันทำให้อนาคตก็สั่นไหว ในปัจจุบันนี่เป็นเราก็สั่นไหว

ในปัจจุบันนี่ก็คือเราไง แล้วเราไปคิดเรื่องอย่างนี้เราก็กว้างใจ อนาคตสมบัติบ้ายังมาไม่ถึง แล้วในปัจจุบันนี่มันจะเป็นเรา เป็นปกติมันก็กลัว กลัวมันก็ทุกข์ มันยากไปหมด คือไปเอาความวิตกกังวลจากอนาคตให้มาสะท้อนหัวใจในปัจจุบันนี้ ถ้าเราอยู่กับปัจจุบันนี้ นี่ปัจจุบันนี้อาบน้ำก็คืออาบน้ำ นี่เวลาอาบน้ำขึ้นมา น้ำก็คือน้ำ น้ำมันเป็นประโยชน์กับชีวิต ถ้าไม่มีน้ำไม่มีสิ่งมีชีวิต ถ้าที่ไหนมีน้ำที่นั่นมีสิ่งมีชีวิต

ทีนี้เราอุดมสมบูรณ์ เราเกิดในประเทศอันสมควรมันมีน้ำทำสมบูรณ์ น้ำทำสมบูรณ์ เห็นไหม เราใช้กิจกรรม ใช้ทางอุตสาหกรรม เราใช้ดำรงชีวิต เราใช้ดื่ม เราใช้อาบน้ำ เราเอามาใช้ เราเอามาใช้ปั๊บถ้ามีปัญหาอย่างนี้ปั๊บก็จบใจ เราอยู่กับปัจจุบันนี้ อยู่กับเดี๋ยวนี้ แล้วเดี๋ยวนี้เราต้องอาบน้ำ ทำความสะอาดร่างกายเราก็ต้องอาบน้ำ อาบน้ำแล้วนะ เราก็ต้องดื่มน้ำ ดื่มน้ำแล้วกินอาหารก็มีน้ำ นี่ถ้ามันมีปัญหาปั๊บ เออ คนอื่นเขาไม่เห็นคิดอย่างนี้เลย ทำไมเราคิดล่ะ?

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม นี่เวลาฉันอาหาร เวลาสร้งน้ำ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะไปปรินิพพาน

“อานนท์ เรากระหายน้ำเหลือเกิน เราอยากฉันน้ำ เอน้ำให้ฉันหน่อย”

ไปถึงก็บอก “นี่เกวียน ๕๐๐ เล่มเพียงผ่านลำธารนี้ไป น้ำมันขุ่นมาก ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกกลิ่นไว้ไปรอนันเอาลำธารข้างหน้าเถิด ลำธารข้างหน้าเพราะ

เคยเดินดูคงค์ผ่านมตลอด มันมีลำธารข้างหน้าอยู่ ไปฉันทน้ำลำธารหน้าแล้วมันจะมีใสสะอาด”

“อานนท์ เรากระหายเหลือเกิน เราอยากฉันท”

นี่พระอานนท์ไปแล้วตลอดสังเวชง ไปถึงเอาบาตรจะตักบริเวณนั้นใสสะอาดเลย แล้วมาถวายองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถวายไปก็ชื่นชมไปง ทั้งๆ ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะไปนิพพานนะ ชื่นชมว่าสิ่งที่ไม่มีไม่เป็น มันก็เป็นมาแล้ว น้ำมันชุ่มๆ อยู่ที่นี่ เวลาจะตักทำไมมันใสเฉพาะตรงนั้น พระอานนท์ถามพระพุทธเจ้า

“อานนท์ มันเป็นอย่างนั้นเอง”

ถ้าเป็นพวกเรานะ พอใครมายอ มายกตูดหน่อยนะ โอ้โฮ มันไปแล้ว นี่เวลาไปพูดกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า

“อานนท์ มันเป็นอย่างนั้นเอง เรื่องของกรรมนะ เวรกรรมนี้เราเคยเป็นพ่อค้าโคต่าง เวลาเกวียนของเราไปในคณะ นี่เวลาข้างหน้าเขาผ่านไปน้ำมันชุ่ม โคจะกินน้ำเราดิงไว้ ก็คิดแบบพระอานนท์อยากใหไปกินข้างหน้าที่มันใสสะอาด” เห็นไหม นี่เวรกรรมมันมี

“แล้วที่น้ำมันใสละ?”

“น้ำมันใสมันเป็นบารมีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า”

เวลากรรมก็ส่วนกรรมนะ แต่บารมีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำให้น้ำนั้นใส ตักมาให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ดื่ม กรรมมันก็มีของมัน เห็นไหม แต่บารมีธรรมมันก็ลบล้างกัน ลบล้างอย่างนั้นลบล้างเฉพาะท่าน นี่พ้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังมีประสพการณ์ ยังมีเกี่ยวกับเรื่องน้ำ เรื่องต่างๆ แล้วเราละ? ถ้าเรามีความคิดสิ่งใด เราคิดนี่เป็นแง่บวกได้ คนมันมีนะ อย่างเช่นคนกลัวสิ่งใดสิ่งหนึ่งมันจะกลัวอย่างนั้นตลอดไป คนกลัวที่สูง คนกลัวที่สูง บางคนกลัวที่สูงจนนั่งเครื่องบินไม่ได้ ขึ้นเครื่องบินไม่ได้นะ นี่คนกลัวอะไรมันจะกลัวฝงใจคนนั้น นี่มันเป็นความฝงใจของเขา แต่เราแก้ของเราง เราแก้ของเรา

นี่ถ้าพูดถึงสิ่งที่กลัวจะเอามาเป็นอุบายในการปฏิบัติธรรมได้ไหม? ถ้าเป็นอุบายในการปฏิบัติที่นี้สอนมันสิ ก็ต้องเจอกันอย่างนี้ มันพลิกมาได้ อุบายนะมันจะเกิดในปัจจุบัน ถ้าอุบายเราบอกว่าต้องทำอุบายอย่างนั้นนะ ต้องทำอุบายอย่างนั้นนะ นี่กิเลสมันรู้ทันแล้ว มันก็เหมือนเราเอาอาวุธไปป้องกันตัว แล้วเราเอาปืนไปฝากไว้กับมิจฉาชีพ มิจฉาชีพมันจะเอาปืนนั้นมาจี้ปล้นเราอีกต่างหาก

อุบายก็เหมือนกัน อุบายวิธีการมันเป็นอาวุธ มันเหมือนปืน ถ้าปืนอยู่กับเราเราป้องกันมิจฉาชีพ ป้องกันทรัพย์สมบัติของเรา เราป้องกันทุกอย่างได้หมดเลย นี่อุบายที่เราจะพลิกแพลงใช้ อุบายนี้บอกเลยนะ นี่เอาปืนไปฝากไว้กับพวกมิจฉาชีพ มิจฉาชีพมันก็เอาปืนมาจ่อหัวเราเลย มีเท่าไรเอามาให้หมด นี่ก็เหมือนกัน พออุบายนะ อุบายมันจะเป็นประโยชน์กับเรา เราไปฝากไว้กับกิเลสบอกว่าอย่างนี้เป็นอุบาย เพราะสัญญาใจ จำไว้ใจ โลกใจ อวิชชาใจ ความไม่รู้ใจ จำอุบายมาก็จำปืนนั้นมาใจ พอจำปืนนั้นมาบอกว่านี่เป็นอย่างนั้น ปฏิบัติแล้วเป็นอย่างนั้น เป็นอย่างนั้น แล้วบอกว่ามันเป็นจริงๆ ด้วย จริงจริงด้วยอาวุธอันนั้น จริงด้วยอุบายอันนั้น จริงด้วยกิเลสอันนั้นใจ

ฉะนั้น อุบายต่างๆ มันจะเกิดในปัจจุบัน ถ้าปัจจุบัน เห็นไหม หลวงตาบอกว่าถ้าเป็นหมอนนะ เป็นนายแพทย์ นี่เวลาจะรักษาคนไข้ เราจะรักษาคนไข้แล้วแต่อาการของไข้ แต่ถ้าเป็นหมอเถื่อนนะมันก็ครูพักลักจำ มันก็เอายาทั้งหมดเลย นี่ควรจะใช้อย่างไร? เพราะมันไม่มีความรู้ ไม่มีความรู้บิ๊บบันก็เหมือนกับมิด มิด เห็นไหม เวลาเราใช้นี้เราใช้ได้เลย เพราะมันอยู่กับเรา เราถืออยู่กับมือของเรา เราใช้ได้เลย แต่ถ้ามิดเราอยู่ในครัวถึงเวลาแล้วเราต้องไปหาหมิดใจ

อุบายก็เหมือนกัน นี่ปัญญาที่เหมือนกันมันจะเป็นแบบนี้ ถ้ามันเป็นแบบนี้บิ๊บบันอุบายให้มันเกิดขึ้นกับเรา แล้วเราทำของเราได้ ความกลัวใช้เป็นประโยชน์ได้ อย่างเช่นกลัวผี กลัวสาว กลัวทุกข์ กลัวยาก กลัวลำบากลำบาก ความกลัวนั้นเราต้องเผชิญข้างหน้า ถ้าเราไม่อยากเผชิญข้างหน้าเรารีบปฏิบัติซะ เรารีบของเรา เราทำความสงบของใจของเรา อย่าเอาสิ่งที่เป็นอนาคตมาบีบคั้นเรา เราเอาปัจจุบันนี้ ปัจจุบันเราทำของเรา

ฉะนั้น เราจะบอกว่าความกลัวอย่างนี้โยมอย่าคิดว่ามันจะอยู่กับเราตลอดไปนะ นี่พอเวลาเราคิด เมื่อก่อนไม่เคยคิดอย่างนี้มันก็ไม่กลัว แต่พอมาคิดบิ๊บบันกลัวมันก็ฝังใจ ความฝังใจอันนี้มันจะย่ำคิดย่ำทำ ย่ำคิดย่ำทำยิ่งกลัวมากเข้าไปใหญ่ แต่ถ้าเรามีปัญญามา

ลบล้างมัน มีปัญญามาแยกแยะมัน ว่าสิ่งนี้มันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ เพราะน้ำเป็นสิ่งที่ให้ประโยชน์กับสิ่งมีชีวิต นี่สิ่งที่ต้องอาศัยน้ำดำรงชีวิต

ฉะนั้น น้ำดำรงชีวิตสิ่งนี้มันเป็นประโยชน์อยู่แล้ว ขณะที่มันเป็นมันขณะที่ปัญญาความคิดที่มันเกิดขึ้นขณะอาบน้ำ มันเลยอ้างว่าอาบน้ำแล้วเป็นแบบนี้ แต่ความคิดมันอ้างกิเลสมันอ้างเล่ห์ อ้างเล่ห์คือว่าอาศัยการอาบน้ำ พอจะอาบน้ำจะคิดเรื่องนี้ทันทีเลย นี่ถ้าเราใช้ปัญญาแล้ว น้ำมันให้โทษใคร? เว้นไว้แต่น้ำหลาก น้ำหลากมันทำคนตายได้ แต่ถ้าน้ำเราควบคุมได้ เราดูแลได้มันจะให้โทษใคร? มันจะให้คุณประโยชน์กับเราทั้งนั้นแหละ มันเป็นที่ความคิดเราไง มันไม่เป็นที่น้ำ ไม่ใช่กลิ่นน้ำ ไม่ใช่อาบน้ำ แต่เป็นที่ความรู้สึกนึกคิด แล้วเวลาเราแก้ตัวเองแก้ตัวเอง

ถาม : เวลาผมอาบน้ำผมรู้สึกกำหนดสติ กำหนดลมหายใจเข้า-ออกให้ชัดๆ เพราะไม่ให้สมองไปคิดเรื่องนั้น

ตอบ : เพราะสมองไม่ไปคิดก็ตัวเองคิดไง มันอยู่ที่เรา ค่อยๆ ใช้ปัญญานะ ค่อยๆ ใช้ปัญญา ค่อยๆ แยกแยะเอา เวลาไม่ปฏิบัติเหมือนไปอยู่ในกรง เหมือนกับเราอยู่ในโลกนี้ พอเวลาจะออกจากกรง ออกจากกรงไปก็มันต้องไปเผชิญชีวิตของมันเอง มันคิดว่ามันจะหากินมันเองได้ไหม?

นี่ก็เหมือนกัน เราถ้ายังไม่ได้ปฏิบัติมันก็ไม่คิดอะไรเลย พอปฏิบัติขึ้นมามันก็มีอุปสรรคไปหมดเลย อาบน้ำยังกลัว ฉะนั้น เราค่อยๆ แก้อันนี้ไป ถ้าแก้อันนี้ไปมันแก้ได้ มันแก้ของมันได้

นี่ปัญหาใหม่

ถาม : ผมมีปัญหาการภาวนาอยากครบถ้วนหลวงพ่อกับ เมื่อคราวที่แล้วผมได้ถามปัญหาเรื่องพิจารณานิวรณ์ธรรม ถึงอุบายการใช้ปัญญาพิจารณากำจัดนิวรณ์แต่ละตัวที่หลวงพ่อบอกว่า

“การใช้ปัญญาของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ลอกเลียนกันไม่ได้”

มาภาวนาคราวนี้ ขณะที่ผมตื่นขึ้นมาเดินจงกรมตอนตี ๒ ครั้ง รู้สึกว่าง่วงนอนมาก จิตมันมีความรู้สึกนิวรณ์ตัวถิ่นมิทระ แต่ถึงรู้ก็กำจัดไม่ได้ ได้พยายามหลายวิธี เช่น

เดินจงกรมให้เร็วขึ้น ล้างหน้า บิดขี้เกียจก็ไม่หาย พอตีหมกคิดไปถึงเรื่องงานที่ต้องกลับไปทำ ขณะที่คิดอยู่นั้นปรากฏว่าความง่วงได้หายไปหมดสิ้น ผมจึงได้ความรู้ขึ้นมาว่า “นิเวศน์ผ่านิเวศน์” คือขณะที่มีนิเวศน์ตัวใหม่ ความฟุ้งซ่านนิเวศน์ตัวเก่าถึงนิเวศน์ก็หายไป และการกำจัดนิเวศน์ความฟุ้งซ่านก็ใช้สติจับดูก็หาย ซึ่งต่างจากถึงนิเวศน์ ถึงรู้ก็ไม่หายง่าย ๆ

ขอถามว่า

๑. ถ้านิเวศน์ตัวที่เราพิจารณาอยู่มีกำลัง เราเปลี่ยนให้นิเวศน์ตัวที่มีกำลังอ่อนกว่าเข้ามาแล้วจัดการถูกไหม?

๒. การใช้นิเวศน์ผ่านิเวศน์เป็นกิเลสหรือเป็นมรรคครับ?

ตอบ : นี่เวลาเราคิดถึง เราเกิดนิเวศน์ ทีนี้พอเราคิดถึงว่าเราจะกลับไปทำงานทำให้หุดาสว่างเลย อันนั้นแหละคิดว่าเรากลับไปทำงานเราคิดว่าเป็นนิเวศน์ใด ถ้าเกิดเป็นนิเวศน์นี้ใช่ ถ้าเกิดเราจะใช้คำว่ามันเป็นปัญญา ถ้าไม่ใช่ปัญญาผ่านิเวศน์ไม่ได้ ถ้าไม่เป็นปัญญามันจะหุดาสว่างไม่ได้

ฉะนั้น สิ่งที่ว่าขณะที่เราเดินจงกรมอยู่แล้วเราง่วงเหงาหาวนอนมาก เราฟุ้งซ่านมาก ทีนี้พอเราคิดไปเรื่องงาน คำว่าคิดเรื่องงานมันคิดเรื่องปัญญา ปัญญามันคิดใจ แต่มันคิดเรื่องงาน เห็นไหม ปัญญา งาน งานก็คืองาน ทีนี้เราคิดเรื่องงานแล้วเราคิดว่าเป็นนิเวศน์เหมือนกัน ไม่ใช่ ไม่ใช่นิเวศน์ นิเวศน์คือความลึกลับเลศสังสัย ถิ่นมึนทึบ ง่วงเหงาหาวนอน ความลึกลับเลศสังสัยอันนี้คือนิเวศน์ แต่คิดเรื่องงาน พอคิดเรื่องงาน มันคิดเรื่องงานไปมันกระตุ่น

มันกระตุ่นเหมือนกับมันสปาร์ค มันช็อตด้วยไฟฟ้า พอช็อตด้วยไฟฟ้าจิตใจมันโดนช็อตมันก็ฟื้นตัวขึ้นมา พอฟื้นตัวขึ้นมามันก็สว่างโพล่ง พอสว่างโพล่ง เห็นไหม อันนั้นไม่ใช่นิเวศน์ ทีนี้เพียงแต่ถ้าไม่ใช่นิเวศน์มันคิดเรื่องงาน เราคิดว่านิเวศน์คืออะไร? นิเวศน์คือถิ่นมึนทึบ แต่เวลามันคิดเรื่องงานแล้วมันง่วงไหม? มันไม่ง่วง มันไม่ง่วงมันเป็นนิเวศน์ไหม?

ฉะนั้น คำว่าใช้นิวรรณ์ฆ่านิวรรณ์ไม่ใช่ มันใช้ปัญญา แต่ปัญญามันคิดเรื่องอะไร? ถ้าปัญญามันตรึกในธรรม เห็นใหม่ คิดเรื่องธรรม คิดเรื่องสังฆธรรม คิดต่างๆ มันก็เป็นธรรม แต่นี้คิดเรื่องงาน เรื่องงานมันเป็นโลกใจ มรรคหยาบ มรรคละเอียดใจ มันคิดเรื่องโลก เรื่องโลกก็เป็นหน้าที่การงาน ที่นี้หน้าที่การงานเราจะต้องทำงาน พอเราจะต้องกลับไปทำงาน พอกลับไปทำงาน พอเรื่องงานใช้ใหม่ หูตามันก็สว่าง เพราะงานเราต้องตั้งใจทำ แต่เวลาเราเดินจงกรมอยู่นี้เราตรึกในธรรมของเรา เราพิจารณาของเรา กำหนดอะไรก็แล้วแต่แล้วมันง่วง มันทุกข์ มันยาก

นี่นิวรรณ์ นิวรรณ์ถิ่นมิทระ มันง่วงเหงาหาวนอน คือมันเปลี่ยนอารมณ์ใจ เปลี่ยนเป็นความคิดใหม่ใจ พอเปลี่ยนความคิดใหม่ คิดใหม่ะมันคิดเรื่องงาน เพราะเรื่องงานนะ เรื่องงานมันเป็นเรื่องธุรกิจ เรื่องงานมันเป็นเรื่องผลประโยชน์ พอเรื่องผลประโยชน์แล้วหูตาสว่างเลยเพราะมันอยากได้ผลประโยชน์ แต่เวลามันคิดปฏิบัติ ี่งานของใคร? ทำแล้วทำเล่า ทำแล้วก็ไม่ได้อะไร เห็นใหม่ มันคิดว่าอันนี้เป็นงานของเรา

นี่เวลาภาวนาจะเป็นสมบัติของเรา แต่จิตใจมันมีนิวรรณ์กิดกัน นิวรรณ์คือความง่วงเหงาหาวนอนต่างๆ มันกิดกัน นี่งานอะไร? ทั้งๆ ที่งานนี้เป็นงานเพื่อปฏิบัตินะ แต่พอคิดไปเรื่องงาน พอมันคิดไปเรื่องงานมันดับหมดเลย ดับความคิดนี้หมดเลย แล้วหูตาสว่าง หูตาสว่างเพราะมันคิดประพฤติปฏิบัติ คิดอยู่แล้ว มันคิดแล้วมันกดถ่วงใจ กดถ่วงใจ พอไปคิดเรื่องงานมันเข้ากับกิเลสใจ

นี่ยกให้ชัดๆ นะ อย่างเช่นเราทำงานของเราอยู่ เราคิดของเรา พอเราคิดถึงแฟนสิ โอ้โฮ คิดถึงแฟนนี่หูตาทองเลยนะ คิดเรื่องอะไร แต่คิดเรื่องงาน โอ้โฮ ภาวนา พอคิดถึงแฟนนะ อืม เดี่ยวกลับบ้านแฟนจะให้อะไรกินนะ แฟนรออยู่แล้วนะ โอ้โฮ รีบกลับบ้านเลย หูตาทองเลย คิดถึงงานก็เหมือนกัน ที่นี้พอมันเปลี่ยนไปแล้วมันเปลี่ยนอารมณ์ไป มันเปลี่ยนอารมณ์ไปนี่อันหนึ่ง เห็นใหม่ มรรคหยาบๆ ค่อยๆ ทำไป

ฉะนั้น จะบอกว่านิวรรณ์ฆ่านิวรรณ์ไม่ใช่ แต่ความคิดนี้คิดเรื่องอะไร? พอคิดแล้วมันขยับตัว มันก็ตื่นตัวอยู่พักหนึ่ง

ถาม : ๑. ถ้านิวรรณ์ตัวที่เราพิจารณาอยู่มีกำลังแรง เราเปลี่ยนให้นิวรรณ์ตัวที่มีกำลังอ่อนกว่าเข้ามาจัดการจะถูกไหม?

ตอบ : เราจะบอกว่ามันเป็นความเห็นเนาะ ความเห็นของผู้ที่ปฏิบัติ จะบอกว่าผู้
ที่ปฏิบัติเนาะ เช่นอย่างเราเนี่ยกรรมฐาน แต่เวลาผู้ที่เรียนปริยัติมา เรียนปริยัติมาเวลาปฏิบัติ
ไปแล้วความรู้สึกนึกคิดของเขามันจะเป็นปริยัติ ปริยัติหมายถึงว่าเป็นทางวิชาการไง
เวลาอารมณ์จะเกิดขึ้นก็เทียบเลยวิชาการเป็นอย่างนี้ อะไรเกิดขึ้นก็เทียบวิชาการเป็นอย่าง
นี้

อย่างเช่นเราเนี่ยเราเป็นกรรมฐาน เวลากรรมฐาน พอมันเกิดขึ้นมาเราจะเทียบแบบ
อุปมาอุปไมย หรือเทียบกับที่ในวงกรรมฐานเขาคุยกัน เวลาทางภาวณาเวลาเกิดขึ้น

“นี่อะไร?”

“นี่อาการของใจ”

“ถ้าอาการของใจมันประกอบไปด้วยอะไร?”

“ประกอบไปด้วยรูป”

“รูปคืออะไร?”

“รูปคือความรู้สึกนี้”

“ถ้ามันมีสัญญา สัญญามันเทียบเคียงอย่างไร?”

มันก็เป็นปริยัติเหมือนกัน เป็นบัญญัติของพระพุทธเจ้าเหมือนกัน แต่ แต่วง
กรรมฐานมันจะเป็นแบบว่าเหมือนกับพนักงาน การทำพนักงาน เห็นไหม ปูน พนักงาน
ปูนนะ นั่งร้านเราต้องการเหล็ก ต้องการอะไรเขาจะกำหนดกันเลย แต่ถ้าเป็นทางปริยัติ
นะเขาต้องคำนวณของเขา มันเป็นอย่างอื่น เราเปรียบเทียบให้เห็นว่าถ้ามันบอกเป็น
นิพนธ์ๆ ผู้ที่ปฏิบัติเวลาอารมณ์เกิดขึ้นว่านี่เป็นนิพนธ์ นี่เป็นนิพนธ์ ถ้าเป็นนิพนธ์ นิพนธ์ก็
นิพนธ์ ๕ แต่ถ้าเป็นความคิดมันเป็นนิพนธ์ไหม?

ถาม : ถ้านิพนธ์ตัวที่พิจารณาอยู่มีกำลังแรง

ตอบ : กำลังแรงเพราะเราไปติดกับอะไรก็เป็นนิพนธ์ไง นิพนธ์หมายถึงเครื่อง
กางกั้นนะ แล้วถ้าเกิดมันเป็นปัญญามันเป็นนิพนธ์ที่ไหน? มันเป็นปัญญา ปัญญาอย่าง

โลก ปัญญาอย่างธรรม ปัญญาอย่างโลก เห็นใหม่ ปัญญาอย่างโลกก็ที่สุดมยปัญญา ปัญญาที่เราคุยกันอยู่นี้ ปัญญาทางวิชาการที่เราเสนอมานี้ วิชาการมีเหตุมีผลเพื่อประชุม เพื่อสรุป สรุปว่าเหตุผลของใครถูกต้อง นี่ปัญญาทางโลก แต่มาปฏิบัติแล้วนะ พอมาปฏิบัตินี้เหตุผลถูกต้องแล้วละ เหตุผลถูกต้องตั้งแต่ธรรมวินัยของพระพุทธเจ้านี้ถูกต้องหมดแหละ เราเห็นผิดจากทำนองคลองธรรม เราเห็นผิดจากตามความเป็นจริง

นี่เวลาสรุปแล้วมันถูกหมดแหละ ถูกแล้วทำไมเวลาปฏิบัติทำไมมันไม่เป็นอย่างนั้นล่ะ? เวลาสุดมยปัญญา สรุปลงแล้วทางวิชาการจบ แต่อ้อวิชา อ้อัฒนหาความ ทะยานอยาก อ้อความรู้สึกนึกคิดของแต่ละคนมันยังไม่ได้เริ่มต้นเลย พอมันจะเริ่มต้น อ้อตัวอุปสรรค อ้อตัวปัญหามันเริ่มต่อต้านแล้ว พอมันเริ่มต่อต้าน นี่ปัญญาทางโลก สุดมยปัญญา ภาวนามยปัญญา ทีนี้มันจะต้องเป็นปัญญาของเรา นี่เราเข้าทำงานแล้ว เราเข้าทำงานคือเข้าสู่จิตของเราแล้ว เราเข้าสู่อุปสรรคของเราแล้ว

ถ้าเราจะเข้าอุปสรรคของเรา อุปสรรคของเรามันจะต่อต้านอย่างไร? แล้วอุปสรรคแต่ละคนมันก็ไม่เหมือนกัน อุปสรรคของแต่ละคน อุปสรรคก็คือจิตนิสัยใจ คูลิอาหารคนยังกินไม่เหมือนกันเลย อาหารรสชาติของมันก็ไม่เหมือนกัน ปฏิบัติของคนก็ไม่เหมือนกัน บางคนคิดอย่างไร พอเข้าไปนั่นแหละ นั่นแหละอุปสรรคของตน แล้วอุปสรรคของตนมันก็อยู่ที่ว่าเราให้ชื่ออะไรมัน นี่เราให้ชื่ออย่างไร? เพราะความจริงเป็นอย่างไร?

ทีนี้พอเข้าวงกรรมฐานเขาจะเอาตรงนี้ว่าใครเจออุปสรรคอย่างไร? ใครไปเที่ยวกรรมฐานกลับมาถึงหลวงปู่มันจะไปรายงานผล รายงานผลเสร็จแล้ว ถ้าเป็นเรื่องส่วนตัว เรื่องส่วนตัว ก็ว่าเป็นประเด็นที่จะเป็นประโยชน์ส่วนตัว หลวงปู่มันจะตอบเลย ตอบเสร็จแล้วประชุมสงฆ์ ประชุมสงฆ์เสร็จแล้วเอาประเด็นเรื่องนั้นเป็นเหตุ หลวงปู่มันเทศน์เลย นี่ในวงกรรมฐานก็เป็นแบบนี้ เพราะหลวงปู่มันเทศน์จากอะไร? เทศน์จากประสบการณ์ของท่าน ถ้าท่านได้ปฏิบัติของท่านมาแล้ว ท่านผ่านอุปสรรคอย่างนี้มาหมดแล้วแหละ

คนที่ปฏิบัติเรามั่นใจมากนะ เป็นโสดาบัน เป็นสกิทาคามี เป็นอนาคามี เป็นพระอรหันต์จะต้องผ่านอุปสรรคในการประพฤติปฏิบัติมาทุกคน มากหรือน้อย นี่ถ้าผ่านมาแล้ว แล้วพอเขาจะเดินทางมาเส้นทางเดียวกันเขาจะบอกว่าเขาเป็นอย่างนี้ๆ เราจะรู้ได้

เลย นี้วงกรรมฐาน ธรรมะที่เขาจะบอกว่าถ้าคนมีธรรม เวลาพูดนี้อ้าปากรู้เลย อ้าปากมารู้เลยมีธรรมหรือเปล่า ก็ถนนเส้นนี้มันมีซอยเท่าไร มันมีทางแยกเท่าไร แล้วเราเดินผ่านมา เราเดินผ่านมาหมดแล้ว เราผ่านทางแยก ทางร่วม นี่เราผ่านซอยมาหมดเลย

แต่เวลาคนเข้ามาณะเขาบอกเขามาถนนสายเดียวกับเรา แล้วเขาเลี้ยวซ้ายไป เขาเลี้ยวซ้ายไปแล้ว ลงทะเลไปแล้ว เรารู้เลยว่าเขาได้แก่นั่น แต่ถ้าเขาเลี้ยวซ้ายไป แล้วพอเขาไปถึงทะเลเขาบอกทางนี้ผิด เขาย้อนกลับมา แล้วเขาเดินต่อมา เออ ไซ้ ผ่านมาแล้ว ผ่านแยกแรกมาแล้วจะมาทางร่วม ทางร่วมจะไปทางซ้ายหรือทางขวา ถ้าไปทางขวาจะไปทางไหน? นี่ปฏิบัติไปมันจะรู้หมด อันนี้ก็เหมือนกัน ถ้ามันเป็นนิพนธ์ๆ มันก็เป็นทางร่วมทางแยกของเรา เพราะทางร่วมทางแยกของเรานะ มันต้องตรงต่อไปไง ตรงต่อไปเราไปข้างหน้าเลย

ฉะนั้น บอกว่าเวลานิพนธ์ตัวเก่า นิพนธ์ตัวใหม่ มันทางแยกแล้วทางแยกเล่า ถ้าทางแยกแล้วทางแยกเล่าเราจะไปข้างหน้าไม่ได้ อย่างเช่นในการทำสมาธินะ บ้าน บ้านของคนมันมีรั้ว ทีนี้ถ้าเราจะเข้าบ้านมันต้องผ่านรั้ว ผ่านรั้วบ้านเข้ามา ผ่านสนามหน้าบ้านเข้ามา พอเราผ่านรั้วเข้ามา เออ เราถึงบ้านแล้ว เราก็นอนอยู่กลางสนามหน้าบ้านนั้น เราไม่ได้เข้าบ้าน

การทำความสงบของใจ ถ้าพุทโธ พุทโธ จิตมันเริ่มสงบเป็นขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ มันก็อยู่หน้าบ้าน มันยังไม่เข้าบ้าน แต่ถ้าพุทโธ พุทโธจนเข้าไปถึงที่สุดนะมันผ่านบ้าน ผ่านรั้วเข้ามา ผ่านสนามเข้ามา ถึงผ่านเปิดประตูบ้านเข้าบ้านไป เออ นี่บ้านของเราแล้วใครทำมาก็เป็นอย่างนี้หมดแหละ ฉะนั้น พอเป็นอย่างนี้ปั๊บ พอมันเปิดรั้วเข้ามา เออ หนูเข้าบ้านแล้วนะ เปิดรั้วเข้ามา มันจะนอนอยู่สวนหน้าบ้านนะ พอนอนอยู่สวนหน้าบ้านเอ็งจะเก็บดอกไม้อะไรล่ะ? เอ็งอยากนอนตรงไหนล่ะ? เอ็งจะนอนสนามหญ้าตรงไหน? เอ็งจะนอนพุ่มไม้ไหน?

นี่โง่สมาธิมันยังเข้าไปได้ ถ้ามันเข้าไปได้มันก็ผ่านเข้าไป เราจะมาเปรียบเทียบที่ว่าถ้านิพนธ์ตัวที่เราพิจารณาอยู่มีกำลังมากกว่า สิ่งที่เราพิจารณากำหนดภาวนาอยู่มันมีกำลังมากกว่า พอเราไปคิดเรื่องงาน นี้นิพนธ์กำลังน้อยกว่า ถ้าเราไปจับตรงนี้ปั๊บเราจะติดตรงนี้ตลอด ฉะนั้น เวลาเราจะภาวนานะทิ้งหมดเลย ถ้าพุทโธก็คือพุทโธ ถ้าปัญญา

อบรมสมาธิก็คือปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าคิดถึงความตายก็คิดถึงความตาย นี่คือการอบรม
อย่าไปวิตกกังวลกับนิเวศน์ นิเวศน์ก็คือนิเวศน์

อย่างเช่นว่าเวลาเป็นพระโศดาบันเขาละสังโยชน์ ๓ ตัว มีคนถามบ่อย สังโยชน์
มันเป็นอย่างไร? สังโยชน์มันเป็นแบบไหน? แล้วสังโยชน์มันเป็นแบบไหนล่ะ? อ้าว
สังโยชน์มันเป็นแบบใด? สังโยชน์มันเป็นนามธรรม เป็นนามธรรมนะ แต่เวลาเรา
พิจารณาสักกายทิฎฐิความเห็นผิด ถ้าความเห็นผิดนี้มันถูกบีบสังโยชน์ขาดเลย แล้ว
สังโยชน์ขาด รู้ด้วยว่าขาดอย่างไร นี่มันขาดเลย

ฉะนั้น เวลาใครจะเป็นโศดาบัน เป็นสกิทาคามี เป็นอนาคามี ทางนิติวิทยา เห็น
ใหม่ เวลาคนตายเขาต้องชันสูตรศพ คนนี้ คนตายนี้ตายด้วยอะไร? ถ้าบอกความตายผิด
เรารับไม่ได้ เวลาขึ้นฟ้องศาล นี่ฟ้องศาลว่าแผลไหนทำให้ตาย โคนยิงมา ๕ แผล โคนยิง
มา ๕ จุด แล้วจุดไหนเป็นจุดตาย จุดนี้ทำให้บาดเจ็บ นี่จุดนี้ทำให้บาดเจ็บ แต่ถ้ายิงตรง
หัวใจตรงนี้ตาย ถ้าตรงนี้บาดเจ็บ ยังเข้าสมองนี้ตายเพราะแผลนี้

นี่ก็เหมือนกัน เวลามันขาดขาดอย่างไร? ฉะนั้น เวลาขาดนะมันอยู่ที่เหตุ เราทำ
เหตุของมัน เวลาขาดผลมันตอบสนองเลย แล้วมันรู้หมดว่าตายเพราะอะไร? เวลาครูบา
อาจารย์พิจารณากาย เวลาพิจารณากาย ผ่านกาย ผ่านกายนี้ กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์
เป็นทุกข์ อ้าว แล้วคนพิจารณาจิตล่ะ? พิจารณาจิต ชั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชั้น ๕
ชั้น ๕ ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่ชั้น ๕ มันก็สักกายทิฎฐิเหมือนกัน แต่มันคนละทาง แต่
จุดเดียวกัน

จุดเดียวกัน จะเป็นพระอรหันต์ สกิทาคามี อนาคามี ไม่มีต่างกันหรอก เจโต
วิมุตติ ปัญญาวิมุตติอะไรนี่อย่ามาโม้ มันลงจุดเดียวกัน อริยสังฆะมีหนึ่งเดียว จะเดินมาสาย
ไหนก็หนึ่งเดียว ถ้าหนึ่งเดียวแล้วมันก็จบ ฉะนั้น มันถึงพิสูจน์กันได้ มันพิสูจน์กันได้ มัน
บอกกันได้ ถ้ามันบอกกันได้บีบเราต้องเอาปัจจุบันติ เอาความเป็นจริงติ เอาความเป็น
จริง เราตั้งสติแล้วตั้งปัญญาของเรา

ฉะนั้น นี่เราฟังเรื่องนิเวศน์ โทษนะนี้พูดแบบเปรียบเทียบ ว่าก็ว่านิเวศน์ คว้าก็
ว่านิเวศน์ ช้างก็ว่านิเวศน์ มันเป็นช้าง เป็นวัว เป็นควาย มันไม่ใช่ชื่อนิเวศน์ คือว่าสัตว์มัน
หลายประเภทใช้ใหม่ ก็ตั้งชื่อใหม่เลย ชื่อนิเวศน์หมดเลย แล้วมันจะแยกประเภทสัตว์ได้

อย่างไร? ความรู้สึกนึกคิดรื้อยแปดพันเก้า ทำไมอะไรเกิดขึ้นก็เป็นนิวรรณ์ ทำไมอะไรเกิดขึ้นกับความรู้สึกทำไมเป็นนิวรรณ์ อะไรมันเกิดขึ้นนะ มันเกิดขึ้นมันเกิดขึ้นจากอะไรล่ะ? ความรู้สึกนึกคิดใจ แต่ถ้าเป็นนิวรรณ์ ง่วงเหงาหาวนอนมันซัดๆ อยู่แล้ว แต่เวลามันเปลี่ยนอารมณ์ปั๊บมันจะหุดาสว่างเลย ถ้าหุดาสว่าง

นี่เราจะบอกว่าเอานิวรรณ์แก่นิวรรณ์ เอาอะไรตัดนิวรรณ์ไม่มีหรอก ปัญญาอย่างเดียว ปัญญาอย่างเดียว ปัญญาเท่านั้น ฉะนั้น คิดเรื่องงานอันนั้นก็เป็นธรรมนะ คิดเรื่องงานว่าเราต้องกลับไปทำงาน หุดาสว่างเลย มันเป็นธรรมแล้วแหละ เป็นธรรมเพราะอะไร? เพราะเอ็งเดินอยู่ที่นี่ เดินอยู่แล้วก็ให้ความง่วงเหงาหาวนอนมันเหยียบหัวอยู่ที่นี่ เอ็งเดินอยู่ที่นี่นะมันก็เหมือนขอนไม้ เหมือนกับขอนไม้ไม่ได้อะไรเลย

หลวงตาบอกเลยนะ “เวลาเดินจงกรม ใจอย่างกับหมาตาย”

นี่ก็เหมือนกัน เดินจงกรมให้นิวรรณ์มันเหยียบหัวอยู่ มันไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย พอคิดเรื่องงานนี่ผลล่ะ! หุดาสว่างเลย นั่นมันก็เป็นปัญญาแล้ว ทีนี้ปัญญาขึ้นมา นี่พอคิดเรื่องงาน หุดาสว่างหมดเลย คำว่าหุดาสว่างมันลบล้างนิวรรณ์ธรรม ลบล้างความกังวลหมดเลย กังวลการเดินอยู่ที่นี่ แล้วต้องกลับไปทำงานหุดาสว่าง ฉะนั้น พอกลับไปทำงาน มันเป็นความคิดเอาเรื่องงาน ขณะเอาเรื่องงานของเรา งานที่เป็นทางโลกมาเหยียบหัว ไอ้ที่มันเหยียบหัวเราอยู่ที่นี่เปิดหมดเลย พอเปิดหมดเลยมันก็เป็นธรรมขึ้นมา เป็นธรรมขึ้นมา เป็นธรรมเฉพาะตรงนี้นะ เป็นธรรม

คำว่าธรรมหมายความว่าทำให้คนง่วงเหงาหาวนอน หุดาสว่างได้นี้เป็นธรรม เป็นธรรมทำให้คนที่กำลังสัปหงกอยู่ที่นี่ แล้วหุดาพุ่งขึ้นมา ธรรมมันอยู่ตรงนี้ ธรรมคือทำให้เราตื่นตัวใจ แล้วทำต่อไปนะ ทำต่อไปก็ต้องทำใหม่ ทำให้มันละเอียดกว่านี้ แต่ที่เป็นธรรมเพราะทำให้คนเห็นผิดเป็นเห็นถูก ทำให้คนง่วงเหงาหาวนอน ทำให้หุดาสว่างขึ้นมา อันนี้เป็นธรรม

พอเป็นธรรมขึ้นมาปั๊บ แล้วเราเองเรากำลังง่วงแล้วนะ แล้วจะให้เชื่อมั่นว่าอย่างไรล่ะ? พอให้เชื่อมั่นว่าอย่างไรก็เป็นนิวรรณ์เลย อะไรมากู้ก็นิวรรณ์ผูกคอไว้ก่อน โอ้โฮ คนทั้งโลก ชื่อสมชายหมดเลยนะ ห้ามตั้งชื่ออื่น สมชายหนึ่ง สมชายสอง สมชายทั่วประเทศ ทีนี้ก็

เลยชื่อนิวรรณ์หมดเลย มันก็ไม่ใช่ เวลามันเกิดขึ้นมาเขาเรียกปัจจุบันธรรม มันเป็นปัญญา แล้วเราแก้ไขอย่างนี้ไป

ฉะนั้น ที่ว่า

ถาม : เอนิวรรณ์ตัวที่มีกำลังอ่อนกว่าเข้ามาเพื่อจัดการถูกไหม?

ตอบ : อันนี้คำว่านิวรรณ์ นี้โยมใช้ชื่อมันว่านิวรรณ์ แต่เราให้ชื่อมันว่าไอ้ปัญญา เราไม่ให้มันชื่อไอนิวรรณ์ เราเปลี่ยนชื่อมันชื่อไอ้ปัญญา แล้วปัญญามันก็ไปทำให้หูตาสว่าง เออ จบ ฉะนั้น เวลาคนที่ไปถามหลวงตามา เวลาตั้งปัญหาขึ้นมาท่านบอกว่าถามผิด คำว่าถามผิดคือเราตั้งโจทย์ผิดใจ ถ้าเราตั้งโจทย์ผิดคำถามมันไปเลยนะ

นี่เวลาภาวนาตรงนี้มันมีปัญหา ปัญหาว่าเองตั้งโจทย์ถูกไหม? ถ้าตั้งโจทย์ถูก คำตอบมันก็ชัดเจน ถ้าตั้งโจทย์มาผิด นี่คำตอบมันก็ผิด เพราะโจทย์มันเป็นอย่างนั้น พอโจทย์เป็นอย่างนั้นมันก็ผู้พิพากษาใจ ตัดสินตามสำนวนใจ ก็สำนวนเขียนขึ้นมาอย่างนี้ จะไปตัดสินนอกสำนวนอย่างไร? นี่ใจคำถามผิด หลวงตาบอกว่าสำนวนอย่างนี้ท่านพลิกทิ้งเลย ท่านบอกว่าถามผิด คือสำนวนเขียนมาผิด เหตุการณ์ไม่เป็นอย่างนั้น

นี่ก็เหมือนกัน ฉะนั้น เวลาคำถามที่โดยแผ่นกระดาษจะเป็นแบบนี้ แต่ถ้าเป็นเวลาพูดสดๆ นะใส่กันเลยล่ะ นิวรรณ์เป็นอย่างไร? นิวรรณ์อย่างไร? อะไรเป็นนิวรรณ์มันก็ เออ ไม่ใช่ค่ะ ไม่ใช่ๆ ไม่ใช่เพราะอะไร? ไม่ใช่เพราะมันโดนไม้หน้าสาม มันหลบไม่ทันกิเลส แต่ถ้าให้มันพูดเองมันเขียนสำนวนได้เต็มที่เลย

ถาม : ๒. การใช้นิวรรณ์ฆ่านิวรรณ์เป็นกิเลสหรือเป็นมรรค

ตอบ : นี่อันนี้โจทย์ผิดมาตั้งแต่แรก พอโจทย์ผิดมันก็เป็นอย่างนี้ ถ้าอย่างนี้ นี่เวลาปัญญาอย่างหยาบๆ มันเป็นอย่างนี้ จะว่าไม่เป็นปัญญาเลยมันเป็นปัญญาอย่างหยาบๆ เพราะมันทำให้เราได้ประโยชน์ได้ แต่ถ้าประโยชน์ได้แล้ว พอเวลาเราพัฒนาขึ้นไปปัญญาอย่างละเอียด มันจะปล่อยวางพวกนี้หมดเลย พอปัญญาอย่างละเอียดขึ้นมา อ้อ เหมือนเด็ก เด็กมันทำอะไรนะพ่อแม่ไม่รู้หรือ มันทำอะไรมันนึกว่าพ่อแม่ไม่ทันมันหรือ พอมันโตขึ้นมาจะ ท่านรู้หมดเลยนะแต่ท่านไม่ว่าเราเอง (หัวเราะ)

เด็กๆ มันทำอะไรนะมันนึกว่าพ่อแม่มันไม่รู้ ทำอะไรก็ได้ แต่ความจริงพ่อแม่จะดูจนกระทั่งก็ปล่อยไป ปัญญาเราเกิดขึ้นมามันปัญญาอ่อนๆ ปัญญาในธรรมะเริ่มต้นขึ้น มันก็เป็นแบบนี้ ฉะนั้น พ่อเป็นแบบนี้ปู่ครูบาอาจารย์ก็ต้องประกองกันขึ้นมา เวลาใครมาบอกว่าภาวนาเป็นอย่างนั้นปู่ ถ้าครูบาอาจารย์บอก เออ มันนึกว่ามันเป็นพระอรหันต์นะ พ่อ เออใช่ พ่อใช้มันก็ว่ามันเป็นพระอรหันต์แล้ว แต่ความจริงครูบาอาจารย์ท่านให้กำลังใจเพื่อจะให้มันขึ้นมาให้ได้ พ่อยื่นขึ้นมาได้แล้วนะ เดี่ยวก็ค่อยแก้ไขกันตรงนั้น แก้ไขกันมาเรื่อย

ฉะนั้น การแก้จิตนี้แก้ยากมาก เวลาหลวงปู่มันนะ บอกว่า

“หมูกณะให้ภาวนามานะ นี่การแก้จิตมันแก้ยากนะ เดี่ยวผู้เฒ่าตายไม่มีใครแก้”

ถ้าไม่มีใครแก้ก็นี่ไงแก้ให้มันถูกต้อง ถ้าแก้ให้มันถูกต้องได้นะเราก็แยกแยะ ถ้าแก้ให้ถูกต้องไม่ได้นะ ถ้าเราเป็นคนมีอำนาจวาสนา มีบารมีนะเราก็ต้องพิสูจน์ตรวจสอบของเราไป แล้วนี่ ๕ ปี ๑๐ ปีถึงจะรู้นะ บางทีประเด็นประเด็นเดียวภาวนาอยู่นั้นแหละ ขยันหมั่นเพียรอยู่นั้นแหละ ๕ ปีแล้วก็ไม่รู้ ๖ ปีแล้วก็ไม่รู้ ingsงอยู่อย่างนั้นแหละ เออภาวนาไปมันก็ไปไม่ได้ ไปก็ไปไม่ได้ ถอยก็ไม่ถอย แต่ก็ยังขยันอยู่ บางทีถ้าทำไปๆ นะ พอมันถึงเวลา เอ๊ะ โอ้โฮ นับเวลาสิ ๕ ปี แค่ความคิดอันเดียวใช้เวลาแก้คนเดียวอยู่ ๕ ปี แต่ถ้าไปเจอครูบาอาจารย์นะ ผลัวะ! ผลัวะ! เพราะครูบาอาจารย์ท่านผ่านมาแล้ว

ประเด็นนี้เราได้ประโยชน์รามา ที่นี้เราไม่กล้าพูด เพราะพูดเรื่องส่วนตัว เพราะประสบการณ์หาว่าไม่มีอีก เพราะเวลาเราอ่านประวัติครูบาอาจารย์มาเยอะ พ่ออ่านประวัติครูบาอาจารย์มาเยอะจะรู้เลยว่าองค์ไหนติดตรงไหนก็ปี องค์ไหนติดตรงไหนก็ปี แล้วก็รู้รู้แล้วเวลาเราศึกษานะศึกษาให้หมดเลย ประวัติของใครก็ศึกษาให้หมดเลย ศึกษาไปหมดเลยกลัวติด แล้วพอไปภาวนานะก็ติด ติดเพราะอะไร? ติดเพราะเวลามันเกิดกับเราจริงๆ มันไม่เป็นอย่างนั้นนะ

เรามีหมดเลยนะ มีเครื่องมือทุกอย่างเลย เทคโนโลยีก็มีพร้อมหมดเลย เวลามันเกิดกับเรามันไปเกิดอีกเรื่องหนึ่ง ไอ้เทคโนโลยีที่มีอยู่ ที่ไปศึกษาของครูบาอาจารย์มาว่าจะแก้ตัวเองนะ ใช้ไม่ได้สักอย่าง เป็นอย่างนี้ เป็นอย่างนี้ เพราะเราเองเราอ่านประวัติครูบาอาจารย์มาเยอะ บวชใหม่ๆ เลยพูดบ่อยมาก หลวงปู่หลุยกับหลวงปู่เทศก์ ในอัติโน

ประวัติ หลวงปู่เทศก์ท่านเขียนเองว่าท่านติดสมาธิ ๑๑ ปี ๑๑ ปี หลวงปู่หลุยท่านบอกท่านติดสมาธิ ๑๗ ปี ๑๗ ปีคือว่าอยู่กับที่ ๑๗ ปี

บวชพรรษาแรกไปอ่าน ๒ เล่มนี้แล้วกลัวมาก กลัวมาก พอกลัวมากบั้งท่านติด ๑๑ ปี อีกองค์หนึ่งติด ๑๗ ปี ต้องพยายามไม่ให้ติด ต้องพยายามไม่ให้ติด หานะ หาเครื่องมือ องค์ไหนติดอย่างไรพยายามศึกษาๆ ศึกษาทุกองค์ สุดท้ายแล้วก็เกือบตาย เกือบตายเหมือนกัน แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์ มีครูบาอาจารย์หมายความว่าคนเรานี้แหละ ถ้าเวลาปฏิบัติแล้วมันแบบกล้าเผชิญความจริง เราจะบอกว่าพระส่วนใหญ่แล้วไม่กล้าเผชิญความจริง เวลาไปหาครูบาอาจารย์ไม่กล้าเข้าไปหาท่าน ไม่กล้าไปหาท่าน แล้วไม่กล้าเข้าไปคุยกับท่านส่วนตัว เผชิญกันเลย เปิดอกคุยกันเลย ถ้าเปิดอกคุยกัน นี่ผิด-ถูกตรงนั้นได้เสียเลย ฉะนั้น เวลาเราเราเข้าหาหมดใจ พอเข้าหาหมดแล้วผิดถูกมันถึงเป็นมาได้

ฉะนั้น

ถาม : การใช้นิรณัม่านิรณัมเป็นกิเลสหรือเป็นมรรค

ตอบ : ถ้าเป็นการใช้ปัญญาณะมันเป็นมรรค เราจะบอกว่าคำ่านิรณัมเราขอกออก ถ้าเราบอกว่าใช้นิรณัม่านิรณัม ถ้าเราพูดบอกว่าใช้นะ ทางฝ่ายภาคปริยัติเขาจะบอกว่าเราผิดอีกแล้ว เพราะนิรณัมมันเป็นเครื่องกางกั้น แล้วมันไปฆ่ากิเลสได้อย่างไร?

ฉะนั้น ใช้นิรณัม่านิรณัม ที่นี้ถ้าเป็นภาคปฏิบัติ ถ้าเป็นความเห็นของเรา ถ้าเป็นพูดกันส่วนตัวเราจะบอกได้ว่า คือสิ่งใดถ้ากระตุ้นให้เราหุตาสว่าง กระตุ้นให้เราเป็นประโยชน์นี้ได้ แล้วพอเราปฏิบัติไปแล้วนะ คนที่ปฏิบัติไปมันจะไปเปลี่ยนนิรณัมใหม่ มันจะเปลี่ยนชื่อให้ใหม่ทีหลัง พอมันไปรู้จริงก็ เออ ใช้นิรณัมตอนนั้นเราตั้งชื่อสมชาย แต่ตอนนี้เขาเป็นภาษาบาลีหมดแล้ว เดียวนี้เขาต้องตั้งเป็นภาษานะ พูดออกมาหลวงตาบอกว่าชื่อมันอยู่บนพรหม ตัวมันอยู่ในนรกไง

นี่ก็เหมือนกัน เดียวนี้เขาตั้งชื่อกัน โอ้โฮ เปลี่ยนชื่อกันเป็นว่าเล่น นี่ก็เหมือนกัน พอต่อไป พอชื่อนิรณัมๆ มันก็จะเปลี่ยน พอเปลี่ยนแล้วมันจะรู้ของเราขึ้นมา เราจะบอกว่าค่าของการปฏิบัติ ค่าของความรู้สึกในใจ ค่าของธรรมมันเป็นประสบการณ์ของใจที่ใจมันรับรู้ เพียงแต่เราสื่อออกมาไม่เป็นไง เราถึงเขียนออกมาอย่างนี้ไง เราตั้งชื่อให้มันไม่ได้ อย่างที่เราไปรู้อะไรก็รู้จริงๆ เลย จะพูดอย่างไรดี จะบอกอย่างไรดีจะให้เขารู้ได้พูด

ยากนะ นี่ความจริงเป็นแบบนี้ แต่ไอ้พูดแจ๊ๆ ไอ้โฮ มันเขียนมาบอกมันเป็นความเห็น
ของเขาอีกอันหนึ่ง

ฉะนั้น สิ่งที่เกิดขึ้นมันเป็นปัญญานะ นี่ถ้าเป็นปัญญา ปัญญาที่เป็นปัจจุบันมันจะ
ปล่อยหมด มันจะว่างหมด มันจะมีความสุข ถ้าเป็นสัญญานะไม่ได้ มันยึดกัน มันไม่มี
ประโยชน์หรอก ฉะนั้น ถ้ามันเกิดอาการที่ว่าหุดตาสว่าง นั่นแหละมันเป็นปัญญา แต่เรา
ไม่รู้ว่าเป็นปัญญา เรายังให้มันชื่อว่านิวรรณ์อยู่ ให้ชื่อนิวรรณ์อยู่ก็เขียนนิวรรณ์มาถามเรานี้
แหละ เราก็เลยบอกว่าถ้าเป็นนิวรรณ์ฆ่านิวรรณ์มันไม่ได้ มันเป็นปัญญา ถ้าเป็นปัญญา
ปัญญาก็เป็นมรรค ถ้าเป็นมรรค เป็นมรรคคือการปฏิบัติที่ถูกต้อง แล้วให้เรา
ขยันหมั่นเพียรไป ปฏิบัติไปเพื่อประโยชน์กับเรานะ เอวัง